

Joseph Card. Ratzinger, a Hittani Kongregáció
prefektusa „Beszélgetés a hitről” c. könyvéből.
(A fordítást az OHB liturgikus-zenei csoportja
1988. húsvéti értesítője alapján közöljük)

A szent zenéről:

Az Egyház liturgiájában mutatja meg legteljesebb módon szakrális jellegét, melynek egyedüli forrása az igaz és élő Isten. Vajon fontos-e mindenki számára ez a méltóság, mely méltatlansága ellenére bízott a kereszténységre? Vajon mi tudunk-e kisebbedni, s az isteni szentség ezáltal növekedni bennünk és rajtunk keresztül? Választ keresve legyen vezetőnk és iránymutatónk most Ratzinger bíboros, akinek gondolatai és súlyos szavai talán megrendítőek, de a kérdés lényegétől soha el nem hajlanak:

Van-e hely a ‘sacrum’ számára?

„A liturgia nem show-műsor, látványosság, amelynek szeniális rendezőkre és tehetséges színészekre lenne szüksége. A liturgia nem szimpatikus meglepetésekből és megragadó ‘telitalálatokból’, hanem ünnepélyes ismétlésekből nyeri életerejét. Nem az aktualitást kell kifejeznie és azt, ami kérész-életű, hanem a Szent, a Sacrum misztériumát. Sokan gondolták és mondták, hogy a liturgiát az egész közösségnek kell kidolgoznia ahhoz, hogy azt valóban magáénak érezze. Ez a látásmód oda vezet, hogy a sikert a látványosság és a szórakoztatás határfokával mérik. De ilyen módon a liturgia sajátosságát veszítették el, ami nem abból származik, amit *mi* teszünk, hanem abból a tényből, hogy *valami történik* bennünk, amit mi, mind *együtt sem* tudnánk megtenni. A liturgiában egy erő működik, egy hatalom, amelyet még maga az Egyház sem tudna ránkruházni, nekünk átadni: az, ami itt megnyilatkozik, valami egészen más, ami a közösségen keresztül érkezik ugyan hozzánk, de aminek a közösség nem ura, hanem szolgálója, egyszerű eszköze.”

„A katolikus ember számára a liturgia a közös haza, azonosságának forrása, ezért kell előre meghatározottnak és változatlanoknak lennie, hogy a rítuson keresztül Isten szentsége nyilatkozzék meg. Ezzel ellentétben az a lázadás, amit a kreativitás megsemmisítésével vádolt ósdi rubrikák szigora elleni fellépésnek szoktak nevezni, a liturgiát belesodorta a ‘do it yourself’ örvényébe, banálissá tette, hogy alászálljon a mi közepszerűségünk mértékére.”

„A zsinat nagyon helyesen emlékeztet arra, hogy a liturgia *actio* is jelent, cselekvést, és kérte, hogy a hívek számára biztosítsák a tevékeny részvételt, az *actuosa participatio*t. Ez korrekt elképzelés, de a zsinat utáni magyarázatok révén végzetes megszorítást szenvedett. Olyan benyomás támadt, hogy a tevékeny részvétel csak akkor van meg, ha külsőleg észlelhető tevékenységet tapasztalunk: bevezetők, énekek, beszédek, felolvasások, kézszorítások... De azt elfelejtették, hogy a zsinat az *actuosa participatio* körébe sorolja a csendet is, mely valóban mély, személyes részvételt segít elő, s megengedi, hogy bensőleg hallgassuk az Úr szavát. Márpedig bizonyos rítusokban ennek a csendnek ma már semmi nyoma sem maradt...”

„Számos liturgikus szakember ezt a kincset (ti. a szent zenét) félredobta, ezoterikusnak nyilvánította, és elvetette azért, hogy a zsinat utáni liturgia mindenki számára és bármikor hozzáférhető legyen. Tehát nincs többé *szent* zene, mert száműzték jobb napokra, kivételes

alkalmakra, székesegyházakba, kolostorokba; helyette 'használati muzsika' van, dalocskák, könnyed dallamok, mindig az, ami a 'legmenőbb'."

„A zsinat szerint *maga a szent zene is liturgia*, és nem egyszerű, szépítő járulék. Könnyen kimutatható, tényekre támaszkodva bizonyítható, miként lett a szépség elhagyása a lelkipásztori kudarc egyik oka!”

„Egyre nyilvánvalóbb az a rémítő elszegényedés, ami megmutatkozik mindenütt, ahol számûzik a szépséget, vagy alárendelik azt a 'hasznosság' -nak. A tapasztalat máris megmutatta, hogy a 'mindenkinek megközelíthető'-nek egyedüli elvként hajtogatása nem tette a liturgiát sem igazán érthetőbbé, sem nyitottabbá, csak szegényebbé. Az 'egyszerű' liturgia nem jelenthet nyomorúságot vagy olcsó megoldásokat. *Van olyan egyszerűség, amely a banális, a közönséges következménye, és van olyan egyszerűség, amely a lelki, kulturális, történelmi gazdagságból források...* Felszámolták a klasszikus egyházi zenét a 'tevékeny részvétel' nevében, de nem jelenthetné a tevékeny részvétel a szellem és az értékek befogadását is? Semmi aktív nincs abban, amikor az ember hallgat, befogad, megindul? Nem az ember lealacsonyításáról van-e szó, amikor egyedül szóbeli-orális kifejezési módra korlátozzuk a liturgiát? Tudnunk kell, hogy az értelemszerűen tudatos a jéghegy csúcsához hasonló, ha hozzámérjük mindahhoz, amit benső életünk teljessége jelent. Amikor erre rákérdezek, nem azon erőfeszítések ellen szólok, melyek az egész éneklő sereget szeretnék énekre bírni! A 'használati zenével' szembeszállni annyit jelent, mint szembeszállni egy olyan kizárólagosság elvével, amit sem a zsinat, sem a lelkipásztori szempont nem igazol.”

„Az Egyház, amelyik megelégszik a 'használati zenével', beleszédül az ostobaságba és maga is ostobává válik. Őt valami emelkedettebb illeti meg! Az Egyháznak, amint ezt az ószövetségi Templomról is mondják, a dicsőség városának kell lenni, tehát annak a helynek, ahol az emberiség panasza, sóhaja összegyűlik és Isten füléig elhatol. Az Egyház nem elégedhet meg a közösség ízlése szerint egyedül 'használatossal': föl kell ébresztenie a Kozmosz hangját és a Teremtőt dicsérve napfényre hoznia a Kozmosz dicsőségét. Közben pedig az Egyház maga is dicsőségessé válik, szépséggé, lakhatóvá, szeretetreméltóvá.”